

ντέφι

περιοδικό για το τραγούδι κι όλας άλλα

ΗΛΙΑΣ ΤΑΜΠΑΚΕΑΣ 11-87

Ο ΑΚΗΣ ΙΑΝΟΥ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ

Η ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΠΑΡΕΑ
ΣΑΣ ΠΡΟΣΚΑΛΕΙ

ΣΚΙΑΘΟΥ 39 ΚΑΤΩ ΠΑΤΗΣΙΑ

ΓΙΑ ΧΟΡΟΥΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΕΙΣ:
ΤΗΛ. 2010.397

ΡΕΝΑ ΚΟΥΜΙΩΤΗ
ΠΕΤΡΟΣ ΜΗΛΑΣ
ΧΑΡΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΕΥΑ ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ
ΖΩΗ ΠΑΤΕΡΕΣΚΟΥ

ΦΙΛΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ
ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΝΟΥ
ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΔΩΡΕΑΝ

Ο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΕΡΜΗΣ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΙΚΟΣ ΒΕΛΕΤΑΚΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΑΣΙΑ ΒΕΡΡΑ

ΚΛΑΡΙΝΟ **ΚΩΤΣΑΚΗΣ**
ΚΑΙ ΟΙ ΤΣΕΧΟΙ **CURSANDI**

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΦΑΙΔΩΝ ΛΙΟΝΟΥΔΑΚΗΣ

Γραφείο Έκδοσης
Σόλωνος 85-Αθήνα 106 79
ΤΗΛ.: 3629.569
Εκδότης
Σωτήρης Νικολακόπουλος
Υπεύθυνος Σύνταξης
Στέλιος Ελληνιάδης
Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν
Άκης Πάνου
Γιώργος Έξαρχος
Νίκος Σαββάτης
Στέλιος Βαμβακάρης
Θοδωρής Γκόνης
Γιάννης Έξαρχος
Πάνος Δημάκης
Γιάννα Κλειάσιου
Πάνος Πουρνάρας
Μίτση Βρασιδανοπούλου
Τάσος Φαληρέας
Εικονογράφημα
Γιάννης Καλαϊτζής
Δημόσιες σχέσεις
Πάνος Δημάκης
Ιδιοκτησία
Π. Δημάκης και Σια Ε.Ε.
Νομική Σύμβουλος
Βάσω Διαμαντοπούλου
Καλλιτεχνική Επιμέλεια
Ανδρέας Κιλιμάντζος
Θεσσαλονίκη
Νίκος Θεοδωράκης
Τσιμισκή-Π. Μελά 15
Τηλ. 265.708
Φωτοστοιχειοθεσία
Lexikon
Διδότου 26
Τηλ. 3639.387
Εκτύπωση
Μ. Κωνσταντινίδου & Σια Ο.Ε.
Μαρίνου Αντύπα 53
Τηλ. 9711.877
Ατελιέ
Αφοί Τζήφα
Σόλωνος 52
Τηλ. 3636.497
Βιβλιοδεσία
Δ. Δάλαρης & Σια Ε.Ε.
Διονύσου 1, Ν. Λιόσια
Τηλ. 5752.675
Τεύχος 14,
Φλεβάρης-Μάρτης '87
Τιμή δρχ. 200

Το σχέδιο του εξώφυλλου
είναι του Ηλία Ταμπακέα

ΝΤέφι

Χαρμάνι

- Η «κρίση» με την Τουρκία, η επιτυχία της Εθνικής μας στην Ολλανδία, η διένεξη για την Εκκλησιαστική περιουσία, η επιστροφή του Καζαντζίδη στη δισκογραφία, το νομοσχέδιο για τα ναρκωτικά, η παρουσία του Παπανδρέου στην έκθεση για τον Τσιτσάνη, η ανεργία κι ο πληθωρισμός, η άνοιξη, ο ξεπεσμός των κομμάτων και των «φορέων» εν γένει, ο διάλογος για τη γλώσσα και τα αρχαία ελληνικά, το ξήλωμα του Χαλάτση απ' την ΕΡΤ-1 και... ένα φοβερό χαρμάνι αντιφατικών καταστάσεων που μας ζαλίζει και μας πνίγει...
- ...και δεν μας αφήνει να χαλαρώσουμε και ν' αγαπηθούμε, αλλά – τελευταία – ούτε και να τραγουδήσουμε...
- ... μας οδηγεί και πάλι στα «βασικά», στο Μάρκο Βαμβακάρη που διαμόρφωσε το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι, αλλά και στην επανάσταση του 1821 που διαμόρφωσε το νεότερο ελληνικό κράτος...
- ... μέσα από την ανάγκη μας να ξαναβρούμε ό,τι μας ενώνει βαθύτερα, μπροστά σ' ένα μέλλον θαμπό και αβέβαιο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ	2
ΑΦΙΕΡΩΜΑ	
Μάρκος Βαμβακάρης, 15 χρόνια από το θάνατό του	11
Ο Μάρκος ήταν η Αρχή	12
ο Άκης Πάνου μιλάει για τον Βαμβακάρη	
Σφουγγάρα στην Κοκκινιά	18
Οι δίσκοι του Μάρκου στην αγορά	20
Πρέπει να 'ρθει η Δεξιά;	22
Μερικές σκέψεις του Τάσου Φαληρέα	
James Brown: Φώναξέ το δυνατά	25
Polyphone: η μεγάλη μικρή Εταιρεία	32
Ross Daly: Ένας Ιρλανδός κόλησε στην Κρήτη	34
Εικονογράφημα του Γιάννη Καλαϊτζή	42
1821 Μύθος, Θρύλος και αλήθεια	45
Αγάπα με, Σκότωσέ με! (Β' μέρος)	52
Στο στούντιο	59
BINTEO	60
BIBΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ	62
Γιάννης Λεμπέσης: Ζυμώθηκα με τη βυζαντινή μουσική	64
Δισκογραφία	65
ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΑΙ... ΑΛΛΑ	67
Δισκοκριτική	68

η μεγάλη φωνή της παπαδοπούλου σε μεγάλα τραγούδια

ΠΙΤΣΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΥ ΜΟΥ ΧΑΡΑΞΕΣ ΠΟΡΕΙΑ
ΣΤΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ
ΕΡΩΤΑ ΜΟΥ ΑΓΙΑΤΡΕΥΤΕ
ΓΚΡΕΜΙΣΤΑ
ΤΗΣ ΤΑΒΕΡΝΑΣ ΤΟ ΡΟΛΟΙ
ΜΕ ΤΕΛΕΙΩΣΕΣ
ΚΑΙ, ΠΑΜΕ ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ
ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ!

από την

Columbia

ΜΠΑΡ

DASARO

ΠΕΡΙΣΤΡΑΦΙΜΕΣ 150

Σ ΕΛΑΤΕΣΗ

ΤΗΛ. 5482.803

ΤΟ ΝΤΕΦΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΚΩΣΤΑΣ ΒΙΡΒΟΣ ΜΙΑ ΖΩΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ αυτοβιογραφία

ΖΑ-Ι-ΡΑ

Ζαίρα θα 'ρθω να σε κλέψω κάποια βραδιά
απ' την αγκαλιά του Μαχαλαγιά
σβήνω απ' τον πόθο, μ' άλλον σαν σε νοιώθω
αχ! Ζαίρα μου γλυκειά (δίσ)

«...Θεωρώ το ριβλίο αυτό το σπουδαιότερο ίσως — μαζί με την «Αυτοβιογραφία» του Μ. Βαμβακάρη — απ' όσα γράφτηκαν τα τελευταία χρόνια για το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι και ελπίζω ότι το ψύχραιμο και διεισδυτικό βλέμμα του Βίρβου θα βοηθήσει όλους μας να δούμε πιο καθαρά μερικές πρόσφατες στιγμές της πολιτιστικής μας ιστορίας...»

Γιάννης Κοντογιάννης
Δημοσιογράφος

ΣΤΙΣ ΦΑΜΠΡΙΚΕΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Κακούργα ματανάστευση
κακούργα ξενητεία
μας πέρνεις απ' τον τόπο μας
τα πιο καλά παιδιά

ΤΟ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΟ

Πικρό σαν δηλητήριο
είναι το διαβατήριο
μα όταν ζεις δίχως ελπίδα
όπου γης είναι πατρίδα

ΛΙΓΑ ΨΙΧΟΥΛΑ

Λίγα ψιχουλά αγάπης σου γυρεύω
και ως την άλλη μου ζωή θα σε λατρεύω

ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ ΓΙΑ ΝΑ ΠΟΝΩ

Γεννήθηκα για να πονώ
και για να τυραννιέμαι
την ώρα που σε γνώρισα
βαρδιά την καταριέμαι

ΣΤΟΥ ΜΠΕΛΑΜΗ ΤΟ ΟΥΖΕΡΙ

Στου Μπελαμή το ουζερί
λόγια πικρά, κορμιά νεκρά
βλέμμα σβησμένο
Ζήση μου ψεύτρα και σκληρή
μου 'δειξες δρόμο σκοτεινό
και λαθεμένο

ΜΕΣΑ ΣΕ ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ

Σε μια νύχτα μου 'χεις κάνει
άσπρα τα μαλλιά, μαύρη την καρδιά
Σε μια νύχτα μου 'χεις κάνει το φτωχό κορμί
σα το δέντρο που το κάψαν χίλιοι κεραυνοί
Γιατί με πρόδωσες, γιατί

Είναι ένα υλικό αυτού-
σιο, όπως το αντέγραφα από τους τοίχους
των πειθαρχείων, των αναρρωτηρίων, των απο-
χωρητηρίων, των σκοπιών και όπως το κατέ-
γραφα από ζωντανές απαγγελίες

323

Ο παλιός την κάνει έτσι
στη φοράει κοκορέτσι.

168

Μην κλαις αγάπη μου γλυκειά
που μ' έχουνε φαντάρο
θα με ξεχάσεις κάποτε
και θα φιλήσεις άλλον.

153

Γιατί με λησμονήσατε
δεν είμαι πεθαμένος
είμαι σ' ένα στρατόπεδο
μεσ' στο χαχί ντυμένος.

128

Θα 'θελα να 'μουν σουτιέν
στα στήθη τα δικά σου
για να μετρώ αγάπη μου
τους χτύπους της καρδιάς σου.

24

Τη γκόμενα μου στο στρατό
την έλεγαν Μι 'Ενα
τη χείδενα τη λάτρενα
λες κι ήτανε παρθένα.

111

Το φανταράκι στο στρατό
να μην το λησμονείτε
με γράμματα κι επιταγές
να το παρηγορείτε.

230

Πουτάνες μ' αρνηθήκατε
γιατί είμαι φαντάρος
μ' άλλους γαμιέστε έμαθ
και θα σας πάρει ο χάρος

100

Τα μακαρόνια του στρατού
όλα θα τα ενώσω
να φτιάξω जिδηρόδρομο
να 'ρθω να σ' ανταμώσω.

ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

ΤΗΛ.: 3629.569

ROSS DALY

ΕΝΑΣ

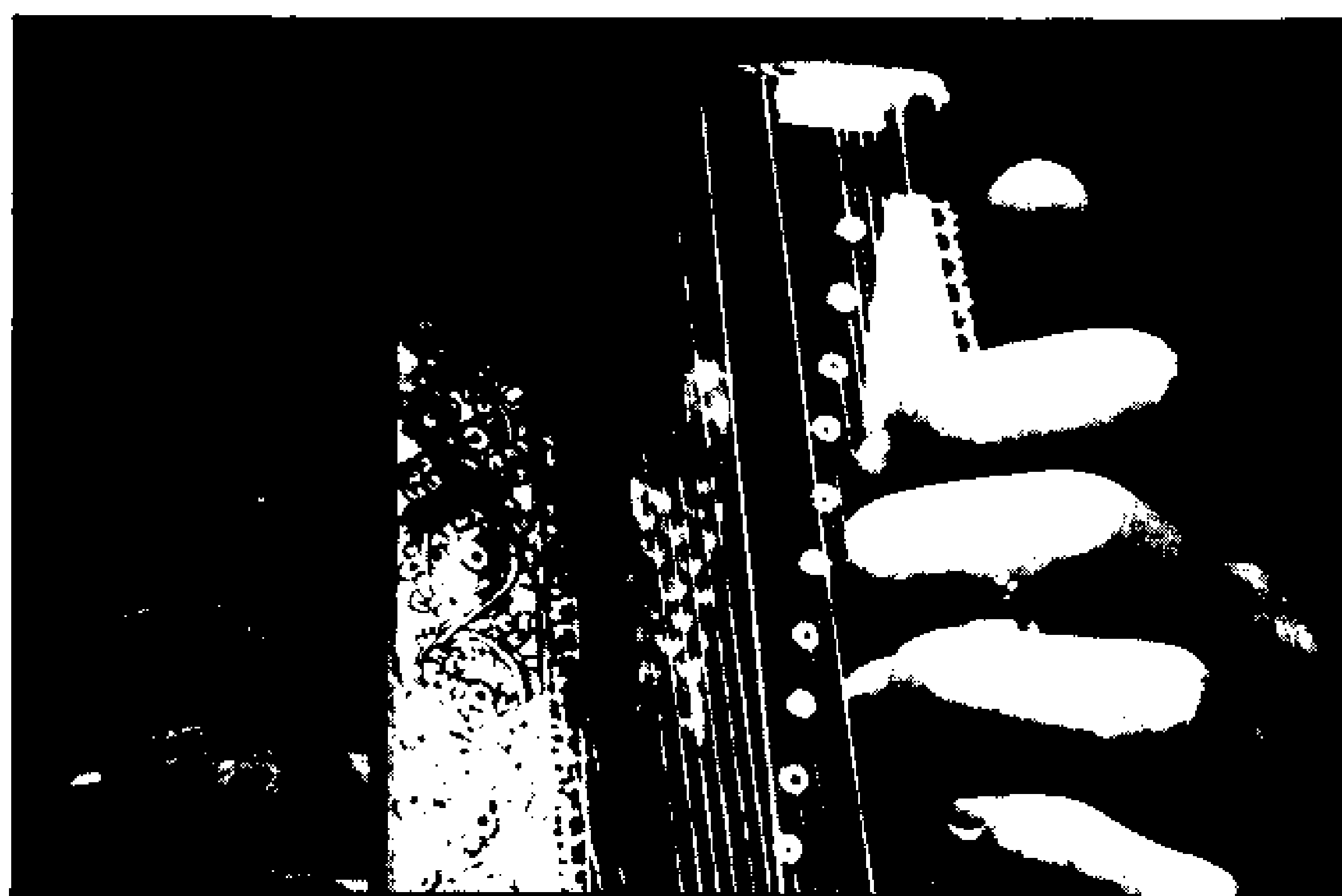
ΙΡΛΑΝΔΟΣ

«ΚΟΛΗΣΕ»

ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

35

M

ε αφορμή την έκδοση του τρίτου δίσκου του Ross Daly, με τη μορφή μάλιστα της ανεξάρτητης παραγωγής, το Ντέφι προκάλεσε και δημοσιεύει μια συζήτηση μαζί του πάνω σε μουσικές εμπειρίες, αποκτημένες στη διάρκεια μιας αδιάκοπης περιπλάνησης στους ατέλειωτους δρόμους του σχεδόν-φανταστικού ανατολίτικου πολιτισμού, του τόσο συκοφαντημένου απ' τους ευρωβαρβάρους.

Ντέφι: Ας αρχίσουμε απ' την διαδρομή που έκανες, για να φτάσεις να ζεις σήμερα στην Κρήτη.

Ρος: Η καταγωγή μου είναι Ιρλανδική, αλλά επειδή ο πατέρας μου ταξίδευε διαρκώς, εγώ μεγάλωσα στην Αμερική, στον Καναδά, στην Ιαπωνία, στην Αγγλία αλλά και στην Ιρλανδία. Μέχρι κάποια ηλικία έπαιζα τσέλλο και κλασσική κιθάρα αλλά δεν έβρισκα αυτό που ήθελα σ' αυτή τη μουσική. Είναι μια μουσική πολύ αξιόλογη αλλά δεν ήταν η μουσική που ήθελα. Δοκίμασα και άλλα πράγματα, έπαιξα και ροκ και τζαζ αλλά δεν μπορώ να πω ότι στάθηκα πολύ σ' αυτά. Όταν ξεκίνησα το σιτάρ με δυο δασκάλους, έναν Ινδό κι έναν Σκωτσέζο, κατάλαβα ότι ήταν αυτό που ακριβώς ήθελα. Όχι ειδικά την Ινδική μουσική αλλά την ανατολίτικη γενικά. Έτσι άρχισα τα ταξίδια στην Ινδία, το Αφγανιστάν, την Περσία και ειδικά εκείνα τα χρόνια, μέχρι το 1974, γνώρισα την ινδική και αφγανική μουσική.

Ντέφι: Για να μάθεις όλα αυτά τα πράγματα πρέπει να αντιμετωπίζεις το χρόνο διαφορετικά. Πώς μπόρεσες εσύ να εξοικειωθείς ας πούμε με την ινδική μουσική;

Ρος: Παρακολούθησα πολλές συναυλίες τους που κυρίως γίνονται σε σπίτια και κρατάνε από τις 8 το βράδυ ως τις 8 το πρωί με 30-40 ανθρώπους σε ένα χώρο 20 τ.μ. Εκεί δεν κουβεντιάζει κανείς κι όλη τη νύχτα είναι προσηλωμένοι σ' αυτά που παίζουν οι μουσικοί. Μετά από κάποιο διάστημα έπαιξα κι εγώ σε τέτοιες συγκεντρώσεις και ένοιωσα τη συμμετοχή του κόσμου σ' αυτό που γινόταν. Δεν αισθάνεσαι ότι παίζεις εσύ γι' αυτούς. Ελπίζω να καταλαβαίνεις, αυτό που βγαίνει δεν είναι από έναν άνθρωπο μόνο.

Ντέφι: Βέβαια, αυτή η μουσική συνδέεται με την θρησκεία των ινδών, έτσι;

Ρος: Ναι, σαφώς. Αρκεί να πούμε ότι το Rudra Vina το έφτιαξε ο θεός Siva και στο νότο το Saraswati Vina, η θεά της μουσικής Saraswati που θεωρείται μια μετεμψύχωση του Vishnu. Ο Vishnu είναι μέλος της θεικής τριάδας Vrahman-Vishnu-Siva και είναι θεός της δημιουργίας. Ο Siva είναι θεός της καταστροφής και ο Vrahman ενώνει τους δυο αυτούς θεούς. Από κει και πέρα όλοι οι άλλοι θεοί είναι μετεμψυχώσεις τους.

Ντέφι: Ποια είναι η διαφορά των αυτοσχεδιασμών των ινδών από αυτούς της υπόλοιπης ανατολής;

Ρος: Οι ινδοί όταν ξεκινάνε με μια Raga (κλίμακα) μένουν σ' αυτή σ' όλη τη διάρκεια του κομματιού. Οι ανατολίτες όταν ξεκινήσουν ένα ταξίμι μπορούν να περάσουν από δεκάδες μακάμια και να επιστρέψουν στο αρχικό. Αυτό επιβάλλει και ορισμένες διαφορές στα όργανα. Στην Ινδία τα όργανα έχουν από πολύ λίγες μέχρι πάρα πολλές συμπαθητικές χορδές και το όργανο θα κουρδιστεί στην αρχή του κομματιού και θα μένει κουρδισμένο έτσι μέχρι το τέλος.

Πιο δυτικά οι συμπαθητικές χορδές μπορούν να εμποδίσουν τη σωστή απόδοση της μουσικής αυτής γι' αυτό

και ελάχιστα όργανα έχουν τέτοιες χορδές. Έπειτα είναι και η τέχνη του μουσικού, κατά πόσο δηλαδή όμορφα και έξυπνα περνάει από τον ένα δρόμο στον άλλο και γυρίζει στον αρχικό. Αυτή είναι μια πολύ σημαντική διαφορά από τους ινδούς που επί 4 ώρες παίζουν πάνω σ' έναν ήχο. Έπειτα και οι κλίμακες που έχουν δεν παίζονται όλες τις ώρες κι όλες τις εποχές. Μάλιστα οι ινδοί πιστεύουν πως παίζοντας μια κλίμακα σε λάθος χρόνο προμηνύεται μεγάλη καταστροφή. Πάντως παίζοντας κι εγώ αυτές τις κλίμακες είδα ότι πράγματι δεν πάει να παίζεις οποιαδήποτε κλίμακα σε οποιαδήποτε στιγμή της μέρας. **Ντέφι:** Εκεί οι άνθρωποι είναι δεμένοι με τη φύση. Οι δυτικοί έχουν χάσει την αρμονία μαζί της. Αλλά πες μου, πώς μετά από τόσα ταξίδια κόλησες εδώ και 11 χρόνια στην Κρήτη;

Ρος: (γέλια) Πραγματικά κόλησα γιατί πέρα από οτιδήποτε άλλο, νομίζω ότι κάθε άνθρωπος αισθάνεται ότι υπάρχει κάποιος τόπος γι' αυτόν. Εγώ αισθάνθηκα ότι αυτός ο τόπος είναι για μένα, πέρα απ' τους ανθρώπους που είναι πάρα πολύ καλοί, και για τη θαυμάσια φύση του.

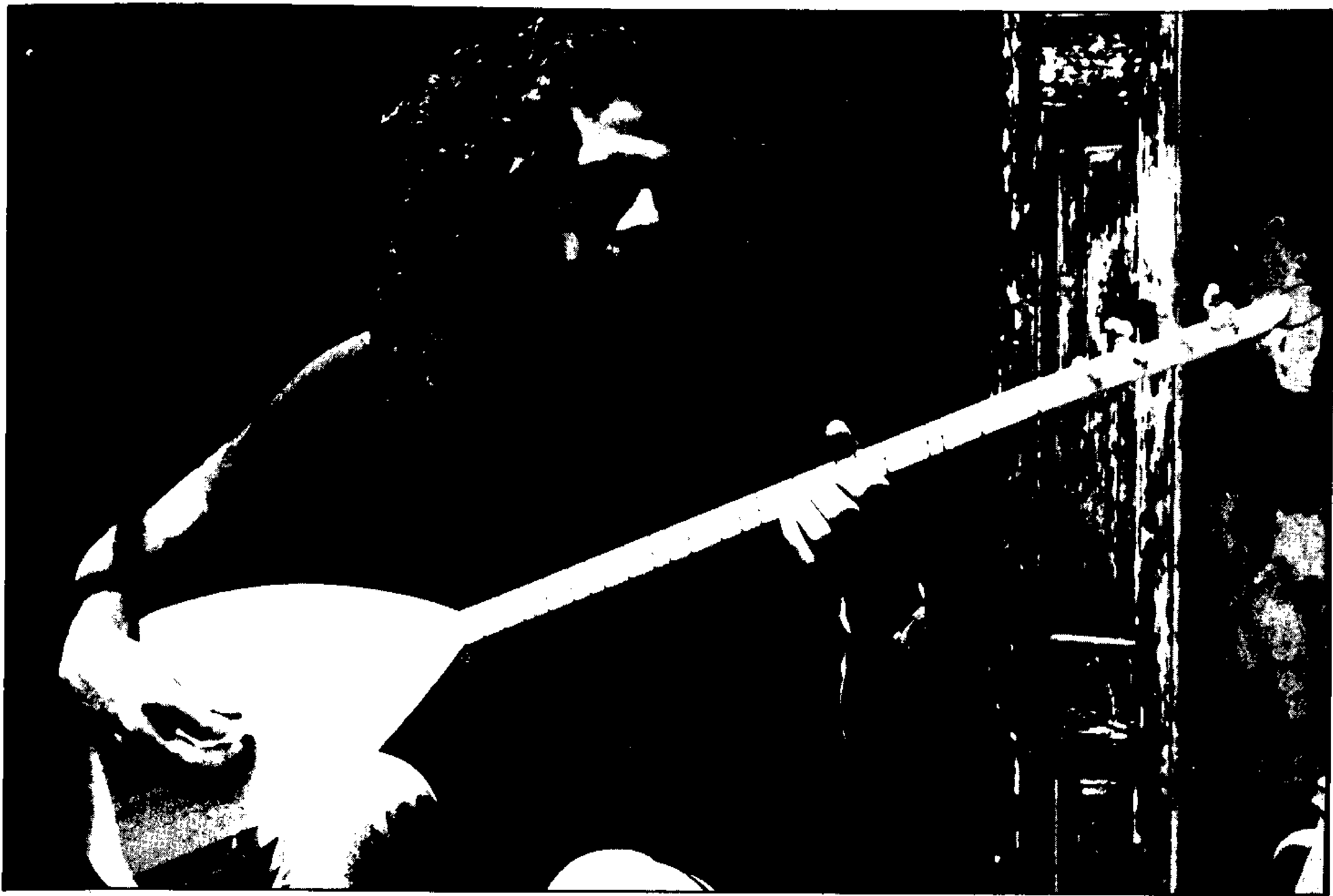
Ντέφι: Ποιά είναι η σχέση της κρητικής μουσικής με την ανατολική, και πιο συγκεκριμένα του βασικού της οργάνου της λύρας;

Ρος: Η λύρα είναι ένα τοξοτό όργανο που παίζει τη φυσική κλίμακα και όχι μόνο την συγκερασμένη, την ευρωπαϊκή. Αυτή συνοδεύεται από το λαούτο που σήμερα παίζεται με τη συγκερασμένη κλίμακα. Εδώ έχουμε αμέσως μια διαφωνία, που δείχνει ότι η κρητική μουσική δεν παίζόταν απαραίτητα με αυτά τα δυο όργανα μαζί.

Το δεύτερο που βλέπουμε είναι ότι στην κρητική λύρα δεν χρησιμοποιείται το λεγκάτο, που είναι το γλύστριμα από την μια νότα στην άλλη, το διμπράτο, το γκλισάντο και όλες αυτές οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται στα τυφλά τοξοτά όργανα. Το σάράγκι, ή το τούρκικο το Fasil Kemenge που παίζονται κι αυτά με το νύχι, χρησιμοποιούν στο παίξιμό τους τους τρόπους αυτούς. Η κρητική λύρα όπως κουρδίζοταν παλιά είχε πολύ μικρή έκταση. Δεν μπορούσε να παίζει πάρα πολλές νότες με ευκολία και οι μελωδίες είχαν πολύ μικρή έκταση. Βρίσκονταν ανάμεσα σε διαστήματα 5ης, 4ης ή 6ης. Δεν έβρισκες οκτάφωνες μελωδίες. Έτσι βλέπουμε ότι η μουσική αυτή συμφωνεί με παλιούς τρόπους παιξίματος, ίσως με αυτούς της αρχαίας Ελλάδας. Και λέω ίσως γιατί γνωρίζουμε τα θεωρητικά τους συστήματα καλά, αλλά το πώς παίζανε δεν το ξέρουμε.

Ντέφι: Βλέπουμε ότι το λαούτο στην Κρήτη παίζεται διαφορετικά.

Ρος: Ναι, παίζεται με όλες τις χορδές μαζί σαν να παίζεις ακόρντα, πράμα που σημαίνει ότι η τεχνοτροπία του δεν βγήκε από το ίδιο το όργανο αλλά από άλλο, συγκεκριμένα από το μπουλγαρί. Πιο παλιά παίζανε διφωνίες δηλαδή 1η-5η ή 1η-4η ενώ στη δυτική Κρήτη το παίζα-

O Ross με σάζι

νε μελωδικά, δηλαδή ακολουθούσαν τη μελωδία της λύρας. Σήμερα τα πράγματα έχουν αλλάξει. Παίζουν το μινόρε-ματζόρε που δεν κολλάει. Γιατί σε πάρα πολλές μελωδίες η νότα που πρέπει να τονίζεται μετά την τονική βάση, δηλαδή η δεσπόζουσα, δεν είναι η 5η αλλά η 4η. Με το μινόρε-ματζόρε τονίζεται η 5η και χάνεται η ισορροπία του κομματιού.

Επιστρέφοντας τώρα στη λύρα πρέπει να πούμε ότι τη συναντάμε και στην Τουρκία με το όνομα Fasil Kemenge με αρκετές διαφορές απ' την κρητική. Κατ' αρχήν η κρητική έχει έναν πάνω καθαλάρη που φέρνει όλες τις χορδές στο ίδιο μήκος, ενώ η τούρκικη έχει τη μεσαία χορδή μεγαλύτερη απ' τις άλλες δυο. Αυτή είναι πολύ σημαντική διαφορά γιατί αυτόματα η μια θέση του χεριού στην κρητική γίνεται δυο θέσεις στην τούρκικη. Πέρα από το ότι η τούρκικη παίζεται σε όλο το μήκος της ταστιέρας, ενώ στην κρητική παίζεις μόνο στην 1η θέση. Εξ ου και η μικρής έκτασης κρητικές κλίμακες.

Ντέφι: Στη λαϊκή ελληνική μουσική πώς χρησιμοποιούνται τα μακάμ;

Ρος: Μακάμ στο μπουζούκι δεν υπάρχουν, επειδή το μπουζούκι έχει συγκερασμένη κλίμακα. Μπορεί να τα αποδώσει κατά προσέγγιση. Για παράδειγμα ένα μακάμ χουσεϊνί είναι αδύνατο να το ξεχωρίσεις στο πρώτο πεντάχορδο από ένα πiousελίκ. Δε βγαίνει η διαφορά γιατί αν π.χ. το παίζεις από λα η 2η βαθμίδα, το σι, είναι

οξύτερο από το φυσικό σι, ενώ στο χουσεϊνί είναι χαμηλότερο. Στο μπουζούκι και στην κιθάρα έχουμε σι φυσικό.

Στην Τουρκία ένας σαζίστας δεν θα σου μιλήσει για μακάμ. Τα σάζια χρησιμοποιούν το σύστημα Ayak που είναι κι αυτό πιο απλοποιημένο επειδή το σάζι χωρίζεται σε τόνους, ημιτόνια και τέταρτα του τόνου. Κυριολεκτικά μακάμ παίζονται από κανονάκια, ούτια, λύρες, ταμπουράδες κ.λπ. με διαφορετική φιλοσοφία.

Ας πάρουμε το χιτζάζ, που στην Ελλάδα αναλύεται σαν μια οκτάφωνη κλίμακα. Όταν αντιμετωπίζεται σαν μακάμ γίνεται το εξής: Αποτελείται από δυο μέρη, ένα τετράχορδο χιτζάζ και από πάνω ένα πεντάχορδο ραστ. Κατόπιν υποδεικνύεται μια προέκταση ουσάκ προς τα πάνω που δεν είναι συμμετρική και μια ραστ προς τα κάτω που είναι συμμετρική.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι τα μακάμ δεν είναι οκτάφωνες συγκερασμένες κλίμακες γι' αυτό και παίζονται στην κλασική ανατολική μουσική με τα όργανα που ανέφερα. **Ντέφι:** Στη λαϊκή ελληνική μουσική πώς χρησιμοποιούνται τα μακάμ;

Ρος: Μακάμ στο μπουζούκι δεν υπάρχουν, επειδή το μπουζούκι έχει συγκερασμένη κλίμακα. Μπορεί να τα αποδώσει κατά προσέγγιση. Για παράδειγμα ένα μακάμ χουσεϊνί είναι αδύνατο να το ξεχωρίσεις στο πρώτο πεντάχορδο από ένα πiousελίκ. Δε βγαίνει η διαφορά γιατί αν π.χ. το παίζεις από λα η 2η βαθμίδα, το σι, είναι

O Ross
= μεταξύ άλλων –
παίζει ραμπάμπα
και λαούτο...

οξύτερο από το φυσικό σι, ενώ στο χουσεϊνί είναι χαμηλότερο. Στο μπουζούκι και στην κιθάρα έχουμε σι φυσικό.

Στην Τουρκία ένας σαζίστας δεν θα σου μιλήσει για μακάμ. Τα σάζια χρησιμοποιούν το σύστημα Ayak που είναι κι αυτό πιο απλοποιημένο επειδή το σάζι χωρίζεται σε τόνους, ημιτόνια και τέταρτα του τόνου. Κυριολεκτικά μακάμ παίζονται από κανονάκια, ούτια, λύρες, ταμπουράδες κ.λπ. με διαφορετική φιλοσοφία.

Ας πάρουμε το χιτζάζ, που στην Ελλάδα αναλύεται σαν μια οκτάφωνη κλίμακα. Όταν αντιμετωπίζεται σαν μακάμ γίνεται το εξής: Αποτελείται από δυο μέρη, ένα τετράχορδο χιτζάζ και από πάνω ένα πεντάχορδο ραστ. Κατόπιν υποδεικνύεται μια προέκταση ουσάκ προς τα πάνω που δεν είναι συμμετρική και μια ραστ προς τα κάτω που είναι συμμετρική.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι τα μακάμ δεν είναι οκτάφωνες συγκερασμένες κλίμακες γι' αυτό και παίζονται στην κλασική ανατολική μουσική με τα όργανα που ανέφερα. Ντέφι: Πες μου τώρα λίγα πράγματα για το δίσκο και την επιλογή των κομματιών που έκανες.

Ρος: Η δεύτερη πλευρά του δίσκου είναι ελληνική. Η πρώτη πλευρά έχει να κάνει με όλο το φάσμα της ανατολικής μουσικής. Στοιχεία της συναντάς στην Τουρκία, στην Ελλάδα ακόμα και στην βόρεια Αφρική.

Ντέφι: Οι μελωδίες είναι συγκεκριμένων συνθετών;

Ρος: Όχι, δικές μου είναι. Τέλος πάντων έτσι λέγεται συνήθως.

Ντέφι: Γιατί ντρέπεσαι να το πεις;

Ρος: Όχι, δεν ντρέπομαι αλλά έχω μια περίεργη άποψη. Νομίζω ότι με όλα τα ακούσματα που έχω, ότι δουλεύω με μια συγκεκριμένη φόρμα, και όλα αυτά, είναι η μισή σύνθεση. Τώρα, αν προσθέσω εγώ κάτι σ' αυτό εντάξει, αλλά δεν νομίζω ότι πρέπει να το θεωρήσω δική μου σύνθεση.

Ντέφι: Πώς την βλέπεις σήμερα την κρητική μουσική;

Ρος: Δεν την βλέπω σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση, αλλά δεν νομίζω ότι αυτό αφορά ιδιαίτερα την κρητική μουσική. Είναι ένα πρόβλημα γενικότερο που αφορά τον τρόπο και ρυθμό εξέλιξης της περιοχής και κατά πόσο μπορούν οι παραδοσιακές μουσικές να επιδιώσουν με αυτούς τους ρυθμούς. Συγκεκριμένα η σημερινή κρητική μουσική έχει αρκετές διαφορές απ' αυτή που υπήρχε πριν 50-60 χρόνια. Ο ήχος της έχει εξελιχθεί αλλά από στίχο έχει μείνει πολύ πίσω, με ελάχιστες εξαιρέσεις.

Υπάρχουν ορισμένοι στιχουργοί με σημαντικότερη περίπτωση το Μήτσο το Σταυρακάκη.

Υπάρχει και μια ολόκληρη γενιά λυράρηδων που ξέρει καλά την παράδοση και έχει προσθέσει πράγματα. Αλλά όλοι αυτοί είναι σε μια ηλικία 50-60 χρονών που ολοκληρώθηκε πια ο κύκλος τους. Μπορώ να αναφέρω το Μουντάκη, τον Σκορδαλό, τον Κολιακουδάκη ή τον βιολιστή Κώστα Παπαδάκη ή Ναύτη που είναι το παρατσούκλι του.

Ντέφι: Εσύ κάνεις προσπάθεια να γράφεις τραγούδια;

Ρος: Εγώ δεν ανήκω στην κρητική παράδοση. Αυτά που φτιάχνω εγώ στηρίζονται μεν σε κρητικές φόρμες αλλά η ανανέωση της κρητικής μουσικής θα γίνει απ' τους κρητικούς. Τώρα αν κάποιος κρητικός επηρεαστεί από το παίξιμό μου, είναι διαφορετικά.

Ντέφι: Ακούσαμε ότι κάνετε μια προσπάθεια να φτιάξετε κάποιο στέκι που θα παίζετε ανατολίτικη μουσική, στα Χανιά.

Ρος: Ένας φίλος το φτιάχνει κι εγώ έχω αναλάβει το μουσικό μέρος. Έχουμε διαμορφώσει μια μικρή αίθουσα ώστε να μην χρειάζονται μικρόφωνα για να παίζεις. Κατά καιρούς θα παίζω εγώ, αλλά έχω ήδη συνηγορηθεί για να έρθουν μουσικοί απ' όλη την Ελλάδα, καθώς και Τούρκοι, Κούρδοι, Άραβες και επειδή δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα η προσπάθεια αυτή, αν μπορέσουμε να κρατήσουμε έτσι καλώς, αλλιώς θα το εγκαταλείψουμε.

Ντέφι: Σας ευχόμαστε καλή επιτυχία.

(απομαγνητοφωνημένη συνέντευξη που πήρε ο Σωτήρης Νικολακόπουλος)

Για το σιτάρ, το βίνα, το σαράνγκι και τις ινδικές κλίμακες

...Και σαράνγκι...

Το σιτάρ αποδίδει τις ινδικές κλίμακες που είναι πεντατονικές, εξατονικές και κανονικές επτατονικές. Υπάρχουν και μικτές κλίμακες που στην ανιούσα έχουν πέντε τόνους και στην κατιούσα έχουν επτά, ή και το αντίθετο. Οι Ινδοί χωρίζουν την οκτάβα σε 66 τμήματα που τα λένε Sruti, δηλαδή μόρια, με μια διαφορά από τα ανατολίτικα που έχουν ίση απόσταση μεταξύ τους, ενώ τα Sruti δεν έχουν και στις υποδιαιρέσεις της κλίμακας που βγαίνουν με άλλο τρόπο.

Υπάρχει το Saraswati Vina, που είναι το πιο γνωστό και αναφέρεται συνήθως σαν Vina – υπάρχουν 15-20 ειδών Vina – και παίζεται μόνο στο νότο στο σύστημα Karnatak. Στο βορρά χρησιμοποιούν Sitar Sarod (λαουτοειδή), Sarangi (τοξοτό), Tabla (κρουστό), Rudra Vina (δημιούργημα του θεού Siva), Vichitra Vina, Bansri (φλογέρα). Στο νότο χρησιμοποιούν Saraswati Vina, Vinu (φλογέρα), κρουστό Mridagam, Nagaswaram, (μεγάλος ζουρνάς) και πολύ βιολί που το παίζουν διαφορετικά.

Μερικά απ' αυτά τα όργανα τα συναντάμε και σε άλλες ανατολικές χώρες, όπως το Sarangi, που ξεκίνησε από λαϊκό όργανο του Rajasthan και χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά στη λαϊκή μουσική αυτής της περιοχής. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε σαν συνοδευτικό όργανο για το στυλ των τραγουδιών που ονομάζεται Khyal που είναι ένα είδος τραγουδιού που ήρθε με την κατάκτηση της βόρειας Ινδίας απ' τους μουσουλμάνους και είναι ελαφρότερο από το Dhrupadi το βαρύ θρησκευτικό τραγούδι που συνηθιζόταν παλιά. Το Khyal έχει πολλά στοιχεία, από

τη μουσική της Περσίας και της Μέσης Ανατολής και είναι πιο λυρικό. Τα Dhrupad τραγούδια του βορρά έχουν περίπου 4ωρη διάρκεια. Τα τραγούδια αυτά χωρίζονται σε μέρη. Ξεκινάνε με το Alap που είναι κάτι σαν ταξίμι, μια αργή άχρונה εισαγωγή που εκθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της κλίμακας. Μετά περνάει σ' αυτό που λέγεται Jor που κι αυτό εκθέτει την κλίμακα, αλλά τώρα μαζί με έναν ίσο ρυθμό. Δεν έχει μπει ρυθμικός κύκλος ακόμα. Τέλος περνάει στο Jhalla όπου η μελωδία κυλάει πάρα πολύ αργά πάνω σε πολύ γρήγορο ρυθμό. Μόλις ολοκληρωθεί αυτό το πράγμα που μπορεί να κρατήσει δυο ώρες, αρχίζει το δεύτερο μέρος με το Gat που είναι μια φιξαρισμένη μελωδία στηριγμένη σ' ένα ρυθμικό κύκλο που ονομάζεται Tala και παίζεται σε τρεις ταχύτητες που ονομάζονται Vilambit, Madhya Layam και Drut.

Το Gat είναι μια μελωδία με δυο μέρη. Παίζει πρώτα το ένα και ακολουθεί το άλλο εκθέτοντας όλα τα χαρακτηριστικά του Raga (δρόμου) μέσα σ' ένα φιξαρισμένο χρόνο που σου υποδεικνύει πως να γυρίσεις πίσω, όταν αυτοσχεδιάζοντας φεύγεις απ' την μελωδία.

Κατόπιν αρχίζει κάτι που ονομάζεται Bistar και είναι ένας αργός αυτοσχεδιασμός που μοιάζει λίγο με το Jor αλλά τώρα έχει σχέση με το συγκεκριμένο ρυθμικό κύκλο Tala. Μόλις τελειώνει αυτό αρχίζει κάτι που λέγεται Tan, που είναι περάσματα που καλύπτουν πιο μεγάλες εκτάσεις της κλίμακας και με τον ρυθμικό τρόπο Tala να γυρίσουν πίσω στο Jalla. Και... πάει, περάσανε τέσσερεις (!!!) ώρες με ένα κομμάτι! Πάμε γι' άλλο!!! (γέλια).

R.D.

ντέφι

Το περιοδικό για το τραγούδι

και δίσκους και συναυλίες και σινεμά και βιβλία και βίντεο
και τηλεόραση και χιλιάδες άλλα ελληνικά θέματα

ΠΟΙΟΣ ΣΤΗ ΧΑΡΗ ΣΟΥ! ΑΝ ΓΡΑΦΤΕΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΣΤΟ ΝΤΕΦΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ
ΘΑ ΣΟΥ ΄ΡΧΕΤΑΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟ ΠΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙΣ:

15%

ΕΚΠΤΩΣΗ
ΣΤΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΝΤΕΦΙ

15%

ΕΚΠΤΩΣΗ
ΣΤΑ
ΜΟΥΣΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΑ

15%

ΕΚΠΤΩΣΗ
ΣΤΟΥΣ
ΔΙΣΚΟΥΣ &
ΚΑΣΣΕΤΕΣ

20%

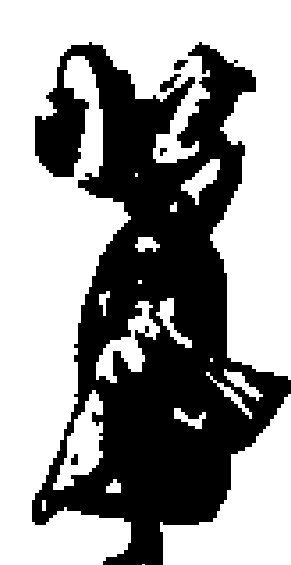
ΕΚΠΤΩΣΗ
ΣΤΑ
ΒΙΒΛΙΑ
ΝΤΕΦΙ

ΝΑΙ ΘΕΛΩ ΝΑ ΓΙΝΩ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΣΤΟ ΝΤΕΦΙ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ
ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΣΤΕΙΟ ΠΟΣΟ ΤΩΝ 2.040 δρχ. (ΑΝΤΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ 2.400)

ΗΠΑ 36\$, ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ 48\$ Αυστ. ΕΥΡΩΠΗ 14\$ Αγγλίας.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Π. ΔΗΜΑΚΗΣ • ΣΟΛΩΝΟΣ 85 • Τηλ. 3629569 • ΑΘΗΝΑ

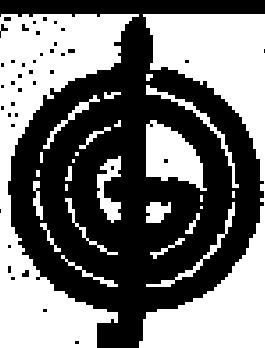
ΟΝΟΜΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΤΗΛ. Τ.Κ.

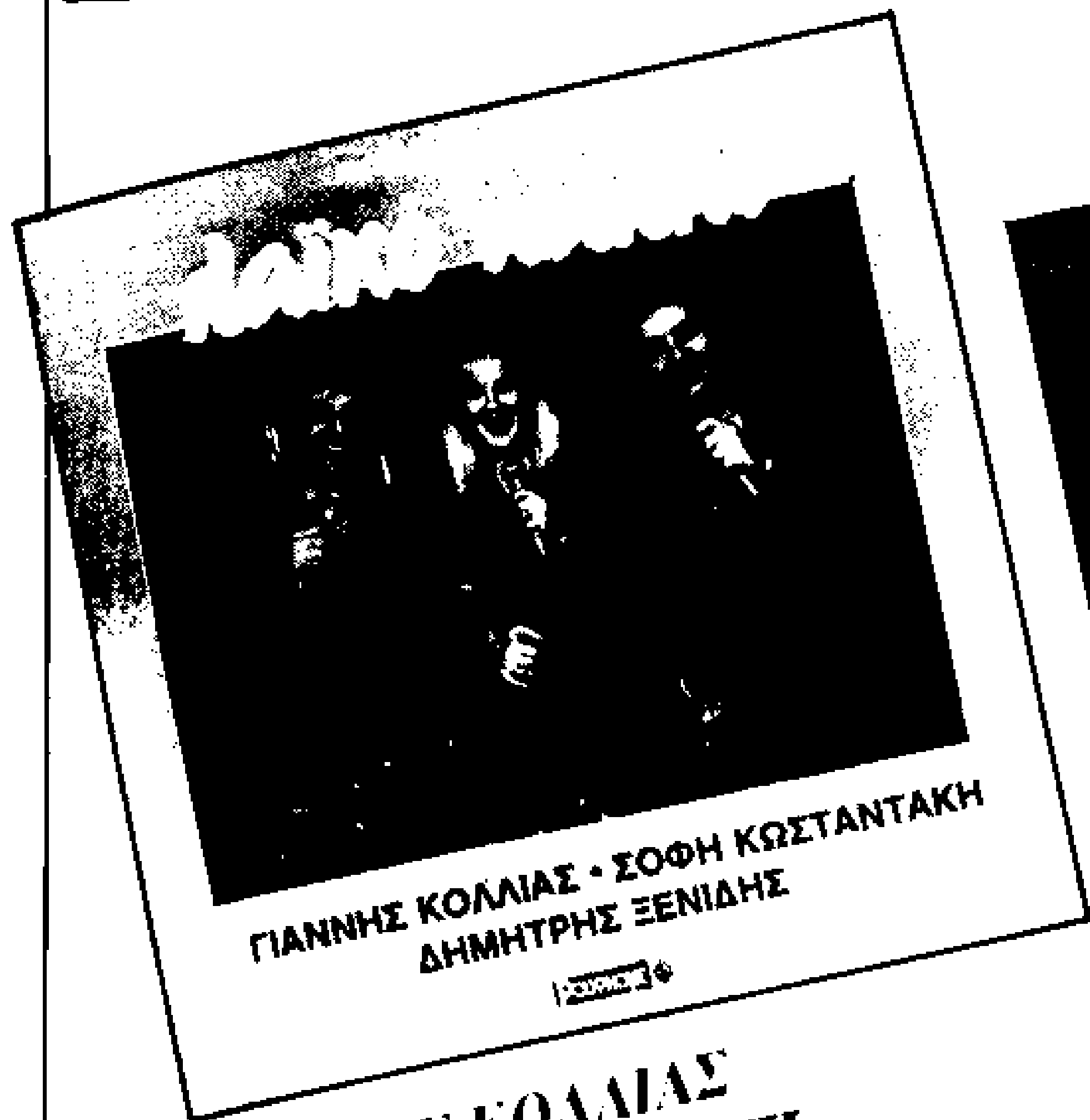

ντέφι

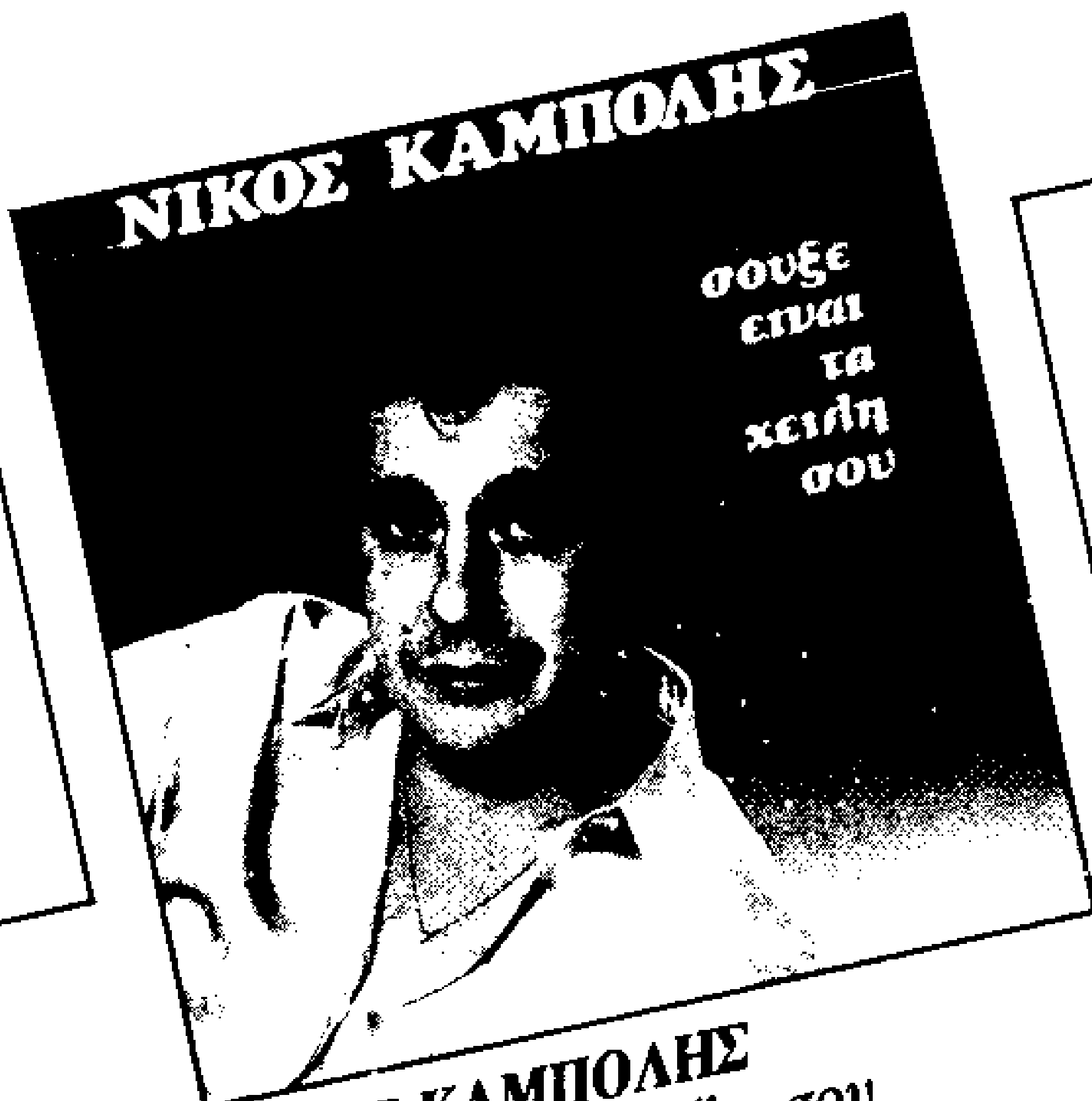
ΣΟΛΩΝΟΣ 85 ΑΘΗΝΑ 106 79

Οι λαϊκές επιτυχίες είναι...

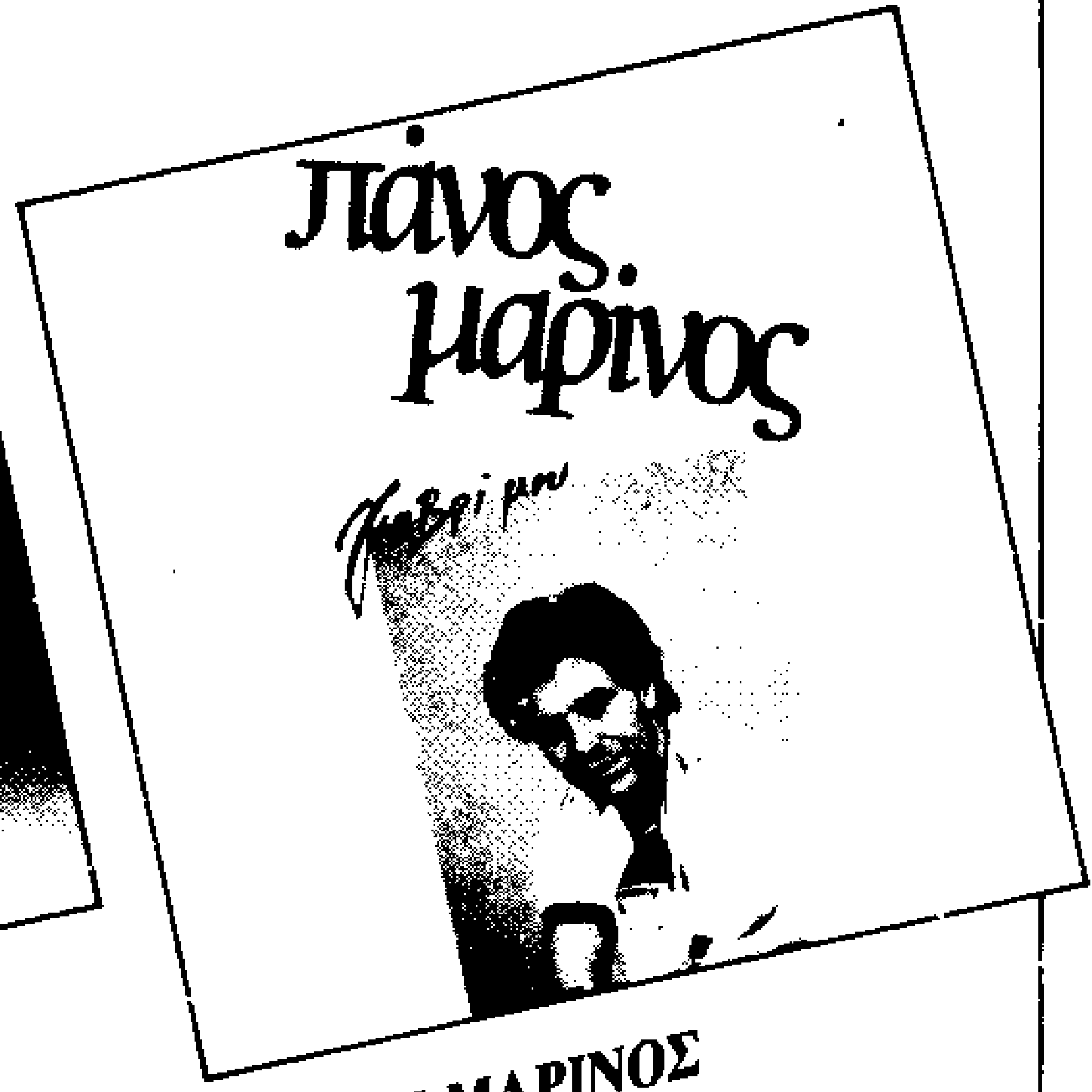
POLYPHONIE

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΛΛΙΑΣ
ΣΟΦΗ ΚΩΣΤΑΝΤΑΚΗ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΞΕΝΙΔΗΣ
Λαϊκό πάλκο

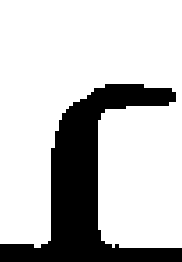
ΝΙΚΟΣ ΚΑΜΠΟΛΗΣ
Σουξέ είναι τα χείλη σου

ΠΙΝΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ
Γιαβρί μου

Κυκλοφορούν σε δίσκους και κασέτες

Pret á Porter

LINEA FRATINA

ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ 11Β

ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΔΙΣΚΟΥΣ

ΜΠΑΜΠΗΣ ΓΚΟΛΕΣ
ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΕΓΩ ΧΩΡΙΣ ΕΣΕΝΑ
Ο μοναδικός ερμηνευτής και ανανεωτής του αυθεντικού
ρεμπέτικου τραγουδιού.

*Από
ΦΑΛΗΡΕΑ*

Ross Daly

ROSS DALY

Για μας ο πιο ενδιαφέρων μουσικός δίσκος της Χ
Μια ολοκληρωμένη μουσική πρόταση για την μου
Ανατολής.

ΝΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ
ΚΑΝΟΝΑΚΙ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΕΣ

ΝΙΚΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ
ΚΑΝΟΝΑΚΙ

Ο μοναδικός δίσκος στην Ελληνική δισκογραφία με κανο-
νάκι με τον κορυφαίο Νίκο Στεφανίδη

Αυθεντικά Ρεμπέτικα
της Αμερικής

ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ένας δίσκος που έρχεται να φωτίσει περισσότε-
ρίεργη και γοητευτική ιστορία του Ελληνισμού
ρική.

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

ΖΙΓΚ-ΖΑΓΚ ΠΛΑΝΟΔΙΟΙ ΕΡΩΤΕΣ
ΝΙΚΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ
ΒΑΝΕΣΣΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

ΔΙΣΚΟΙ - LYRA - ΤΑΙΝΙΕΣ

ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

«Μέσω νεφών»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

«Όχι πιασγυρίσματα»

Α. ΚΟΚΟΤΟΣ-Φ. ΛΑΔΗΣ

«Το ποτάμι»

Τραγ. Ε. Τσαγκάρη
Κ. Λεοντίδης & η Σ. Μπέλου

ΙΣΙΔΩΡΑ ΣΙΔΕΡΗ

«Ερωτικές κόντρες»

ΓΛΥΚΕΡΙΑ

«Μάτια μου»

Σ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΒΙΚΥ ΜΟΣΧΟΛΙΟΥ

«Στους ανήσυχους δρόμους»

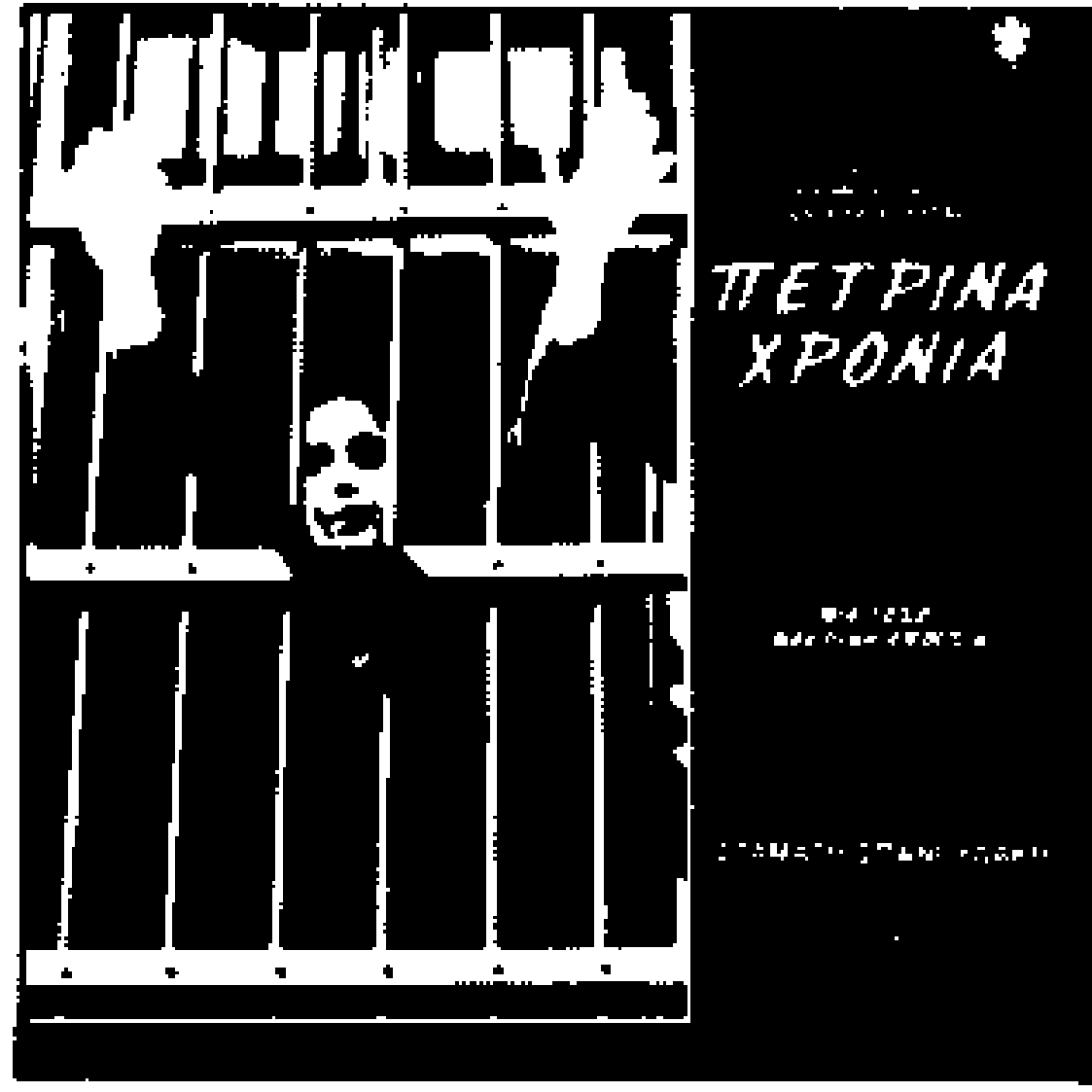
ΜΙΜΗΣ ΠΛΕΣΣΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Μουσική συνάντηση 2

Τραγ. Γ. Δημητράς
Π. Ξανάκη, Κλεοπάτρα
Α. Ζαφειρόπουλος

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΓΑΝΕΛΗΣ

«Πέτρινα χρόνια»

«Σουξέ»

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ

«Κοντραμπάντο»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΟΚΑΡΙΝΗΣ

«Αυτόγραφο»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Η θρησκεία μου είσαι εσύ»

Ν. Ιγνατιάδης-Α. Παπαδημητρίου

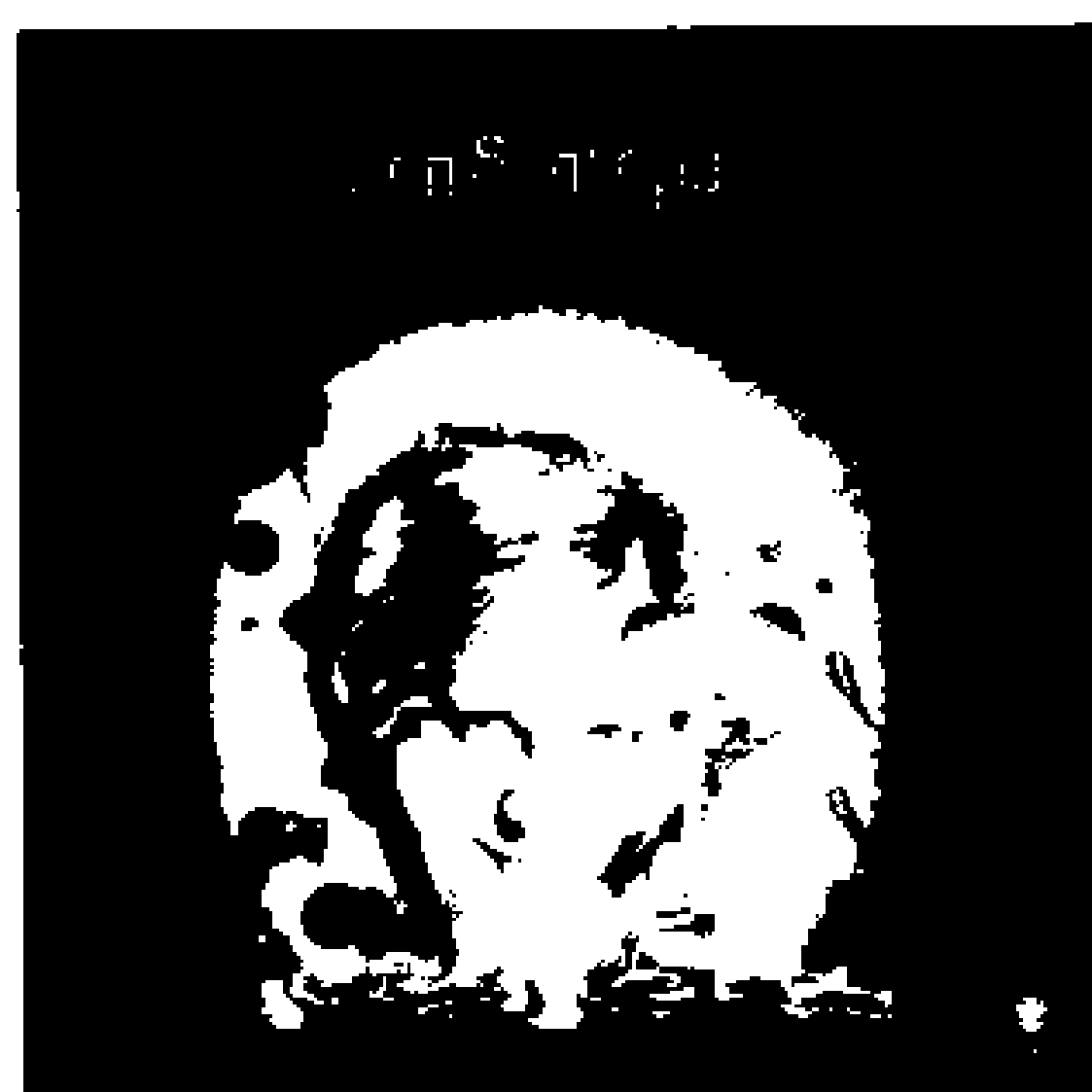
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

«Ζωντανή περιπέτεια»

Ζωντανή ηχογράφηση από
το θέατρο Λυκαβηττού

ΛΕΝΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

«Λεπιδόπτερα»

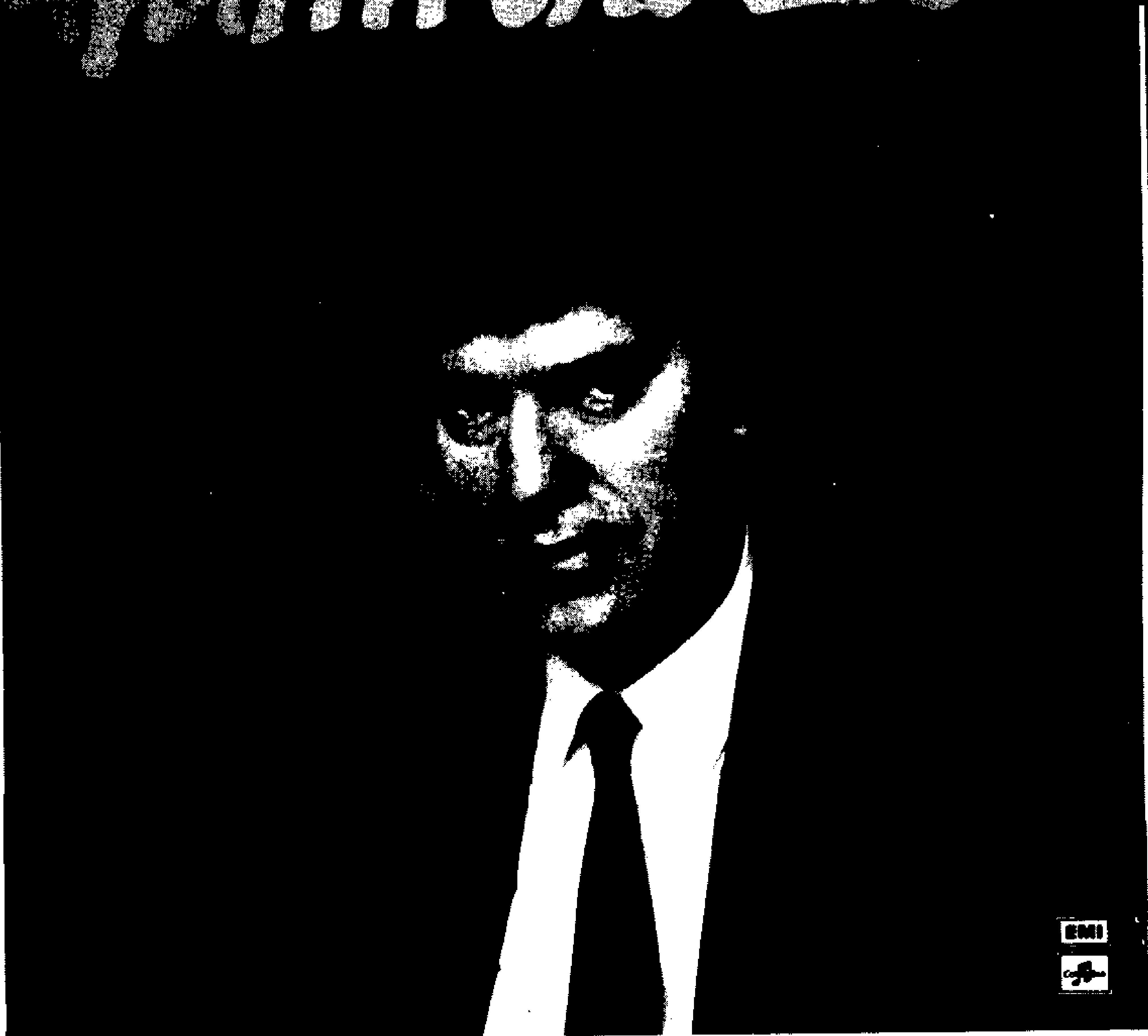
ΣΑΒΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ

«Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος»

ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μην πνίγεις το Ζηλότο

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΒΕΛΗΣ

Ο λαϊκός δίσκος της χρονιάς

απο την

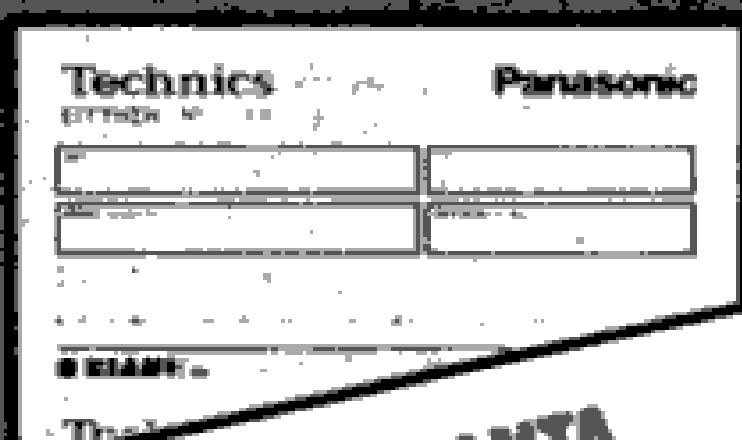
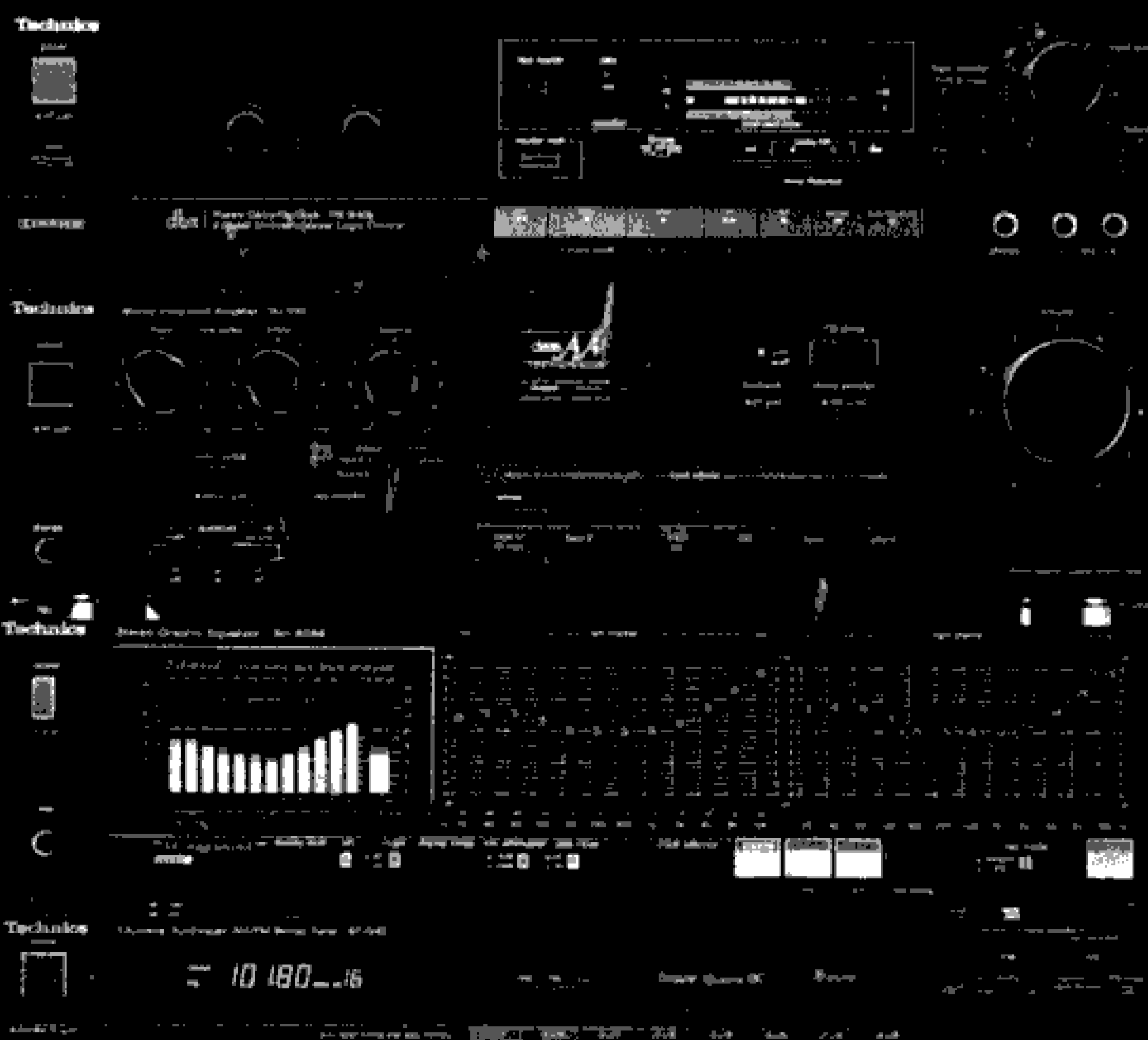
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΕ ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

Technics

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΣΗΜΕΡΑ

ΖΗΤΑΤΕ ΠΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΕΓΓΥΗΤΗ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΝΕ

ΑΘΗΝΑ: ΣΟΛΩΜΟΥ 39 • 106 82 • ΤΗΛ. 3609.621 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: Β. ΟΛΓΑΣ 253 • 546 56 • ΤΗΛ. 429.141